

GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACTIUNEA ȘI ADMINISTRATIUNEA:
BRAȘOVU, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IEȘE ÎN FIECARE ZI.

Pe un an 12 flor., pe șese luni 6 flor., pe trei luni 3 flor.

România și străinătate:

Pe an 36 fr., pe șese luni 18 fr., pe trei luni 9 franci.

SĂ PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ANUNCIURILE:

Oseriă garmond 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisori nefrancoate nu se primesou. — Manuscripte nu se retrămit.

Nr. 122.

Duminică 2 (14) Iunie

1885.

Brașov, 1 (13) Iunie 1885.

În ajunul întrunirii sinodului gr. or. în Sibiu, care se va ocupa de afacerea importantă a împărțirii ajutorului de stat la preoțime, credem a aduce un serviciu cauzei acesteia a bisericii, publicându în fruntea foiei noastre un articol, ce ne vine dela un fiu credincios și învățat al apărătorilor al instituțiilor biserice gr. or. române. Sacrul foc, cu care pledeză densusul pentru susținerea neștirbită a védei și a drepturilor autonome ale bisericii ne face să sperăm mult că păreriile lui vor afla resunet în inimile membrilor sinodali.

Dé Dumneșeu ca sinodul de Marți să fie însuflețit de acel curagiu strămoșesc și de aceea iubire cătră némul și biserica sa, care a caracterisat pe strămoșii noștri în timpurile persecuțiilor calvinești!

Atunci suntem siguri, că sinodul va să se pună capetă odată pentru totdeauna umilitărei afaceri a ajutorului de stat, care, cu adencă măhnire sufletescă trebuie să-o spunem în fața lumii, a contribuit mai mult la demoralizarea clerului nostru și la vătura spiritului de dihonă, de denunțare și ură în sinul bisericii decât la ameliorarea stărei lui materiale și morale.

Eată articolul:

Ca mâne se va întruni în Sibiu sinodul archidieceșan, pentru ca să ia o hotărâre în cesiunea ajutorului, care îl dă statul pentru preoțimea ortodocsă română. Împrejurarea, că sinodul este pentru prima oară conchiămat în sesiune eștraordinară ne arată, că autoritățile administrative și esecutive ale bisericii au dat de greutate însemnate. Este foarte bine și constituțională că consistorul în ziua necazului și în încurcătura, în care au ajuns prestigiu și adevăratele interese ale bisericii alergă la concursul și ajutorul autorității supreme bisericești.

Și noi nu mai puțin ca și consistorul scim și recunoscem, că sinodul archidieceșan este autoritatea cea mai supremă, scim însă și aceea, că hotărârile lui trebuie să fie sfinte și fiecare membru al bisericii trebuie să le păzescă cu cea mai mare sfințenie, fie elu archiepiscop, consistor, protopop, preot, cleric sau mirin.

Cum stăm cu autoritatea și cu sfințenia hotărârilor sinodului archidieceșan în cesiunea ajutorului de stat sau cum l'au botezat preoții „milă împărătescă“?

În această privință din nenorocire astăzi stăm foarte rău pentru că s'au găsit în clerul nostru gr. or. preoți, cari c'unu cinism ne mai pomenit până aci în biserica noastră, au călcat în picioare hotărârile autorității celei mai înalte bisericești și au alergat peste voia bisericii și fără de binecuvântarea capului bisericesc la ministrul instrucțiunii publice unguresc cu jalba în proțap, pentru ca să capete din mila împărătescă câte ceva.

De unde vine acesta apariție atât de ciudată și atât de caracteristică, încât nu-și mai află părechia la nici o altă confesiune din țera noastră?

Unii omeni sunt dispuși a arunca păcatul în spinarea constituționalismului democratic-liberal bisericesc. De ce nu se întemplă însă așa ceva la luterani, la calvini și unitari, cari au constituțiunii totu atât de liberale, ba încă cu mult mai liberale ca a noastră?

Nu este nicidcum constituționalismul cauza, ci această tristă și amară apariție își are isvo-

rul în neajunsele create prin starea de tranșiune și de evoluție a organismului biserice, și prin neprevederile și neglijența neertată a celor ce au guvernat biserica în acestu timp.

Scim că confusiunea a biserice ajunse atât de mare încât erau mai mulți administratori protopresbiterali, decât adevărați protopresbiteri, cu tôte că regulamentele în privința întregirii protopopiatelor sunt foarte precise și lămurite.

Păcatul păcat nașce. Consistoriul archidieceșan ca organ administrativ și esecutiv n'a păzit cu sfințenie regulamentele relative la regularitatea și organizarea parochiilor și a protopopiatelor, apoi cum să păzescă preoții hotărârile sinodului, când vin în conflict cu ele interesele lor personale materiale, cu atâta mai vartos, că sinodul din anul trecut a avut neprecauțiunea și părinții protopresbiteri lăcomia de a pretinde, că pentru densus se se pună o sumă din alte fonduri archidieceșane pentru ceea ce vor pierde din mila împărătescă.

Acastă măsură greșită a produs o revoluție în inimile parochiilor celor mici și étă că ne pomenim cu acea apariție tristă în analele bisericii române anatolice.

Cauza acestui rău care bătue astăzi archidieceșana noastră, sunt după a noastră părere numai și numai administraturile cele multe și îndelungate, pentru că administratorii ca să nu se strice cu colegii lor au tolerat multe lucruri destrăbălate, n'au ținut în cordă și în disciplină strinsă după cum facu alte confesiuni pre preoții din tractul lor, pre când cătră autoritățile mai înalte bisericești se arătau omenii cei mai supuși și mai servili, pentru ca să fie tolerați în funcțiunile lor câtu mai multu timp. Eată de unde vine neascultarea acesta înfricoșată.

Rău a făcut sinodul nostru archidieceșan, că a tolerat atâta timp starea acesta abnormală. Bôla actuală este foarte gravă și periculoasă și pentru vindecarea ei se cere o cură radicală. Aflase-va lécul? Tare ne îndoinim. Ce măsură și ce hotărâri vor lua din nou în privința milei nu putem șci, dér totu creștinul așteptă, doreșce și pretinde dela reprezentanții bisericii, ca să aibă înaintea ochilor lor numai pacea, liniștea, binele, prosperitatea și interesele generale ale bisericii și să aplice cu tótă rigôrea canónele bisericești în contra acelor fețe bisericești, cari într'atâta au fost împresurate de mamonul, de 'și-au uitat într'unu modu condamnabilu de cele mai sacre datorii, ce le avéu cătră maica și sfânta lor biserice ca și cătră nașunea lor care îi hrănesce și încăldeșce la pieptul său, călcându în picioare cele mai solemne hotărâri ale reprezentanței bisericii luate în împrejurările cele mai grave.

Astfelu de indiviși după canónele positive ale bisericii răsăritene numai au loc în biserica noastră, pentru că scriptura dice foarte claru că celu ce nu ascultă de biserice să 'fi fie ție ca unu păgân și vameș. Biserica întrégă pretinde imperativu dela energia, înțelepciunea și dela puterea morală a sinodului, ca să declare conformu cuvintelor evanghelice de păgân și de vameș pe toți acei preoți căți n'au ascultat de porunca bisericii.

Când cerem, ca biserica să-și pronunțe verdictul său asupra păcătoșilor dăm numai espresiune îndignațiunii generale ce domneșce în tótă biserica română ardelenă gr. orientală.

Cătu priveșce mila împărătescă sinodul, după a noastră convingere, nu o pôte primi nicidcum în condițiunile în cari o oferesce ministeriul, ci sinodul se trimiță din nou o deputație de bărbați energici la tronul Maieștii sale, unde decă va fi de lipsă să mērgă și de cece ori, când se tracteză de cele mai vitale interese ale bisericii.

SCRILE DILEI.

„Tagblatt“ din Pesta a primit o scrisore din Măcău, în care se bicuiesce cum se cuvine purtarea inspectorului de dare din comit. Cianad. Anume sunt 16 comune d'ale comitatului comune de coloniști erariale, așa că locitorii sunt cu totul în mânele guvernului. Coloniștii datoresc statului ca despăgubire de pământu încă 1 milionu de fiorini. Acastă sumă inspectorul de dare vrea s'o încaseze cu o Iovitură și a obținut chiar dela comisiunea administrativă, ca să esecute averea și bunul a 150 de coloniști, precum și recolta viitoare dela 4000 de coloniști, așa că acum sunt aduse la cerșitoria 16 comune. Dar mai frumos e, că acei coloniști, cari la ultimele alegeri au votat pentru candidații guvernului, seu cari de atunci s'au convertit, au rămas nesuperați. Ca non sens e de amintit, că pământurile în contra cărora s'a ordonat esecutare nu sunt trecute asupra coloniștilor, ci în cărțile funduale figură ca proprietate erarială. Pôte că această împrejurare va mântui pe coloniști, de ôrece statul nu se va esecuta pe sine însuși pentru datorii.

—0—

Duelu între unu oficeru c. r. român și unu oficeru boem. — Ni se scrie din Alba-Iulia: Înainte cu 2 săptămâni s'au duelat doi ofișeri c. r. în fortărăță. De naționalitate unu e român și unu boem. Cestu din urmă, de o natură cam provocătoare și îndatinat a'și arăta desprețul său față cu elementul român, făcendu și încâtva politică sēcă, a vătmat cu nedreptul pe colegul său, care apoi nu întârziă alu face să pricépă ce însemneză sabia în mâna Românului. D sublocotenentul Fl . . . i-a făcutu colegului său unu semn de aducere aminte tocmai colea unde punem degetele dîcendă „în numele tatălui,“ așa încâtu contrarul său S. boemul ajunse de-alungul podelei. Norocul lui fuse că altă Iovitură căpătată la grumaș a fostu mai ușor și l'a lăsat a'și putea cere ertare pentru vătmearea grosolană. Acum s'a dus la scaldel din Bosnia, unde pôte medita asupra temei, că cum are omul a se purta cu Românul.

—0—

Tergul de primăvară ce s'a ținut în săptămâna acesta în Brașov a fostu mai slab decât unu tergu de săptămână. Cu greu ne vine a crede, că vênștorii s'ar fi întors p'acasă fără pagubă. Tótă lumea se vaetă de sărăciă.

—0—

Reuniunea învătătorilor din Murăș-Turda a ținut la 5 Iunie adunare în Tergul Mureșului, cu care ocașiune „Maghiarul“ Feuerstein Iozsef a ținut unu discursu înflăcăratu pentru maghiarizare. Învătătorul român (?) Komesz Gyorgy a ținut o disertație, cum se se învețe mai bine și mai ușor limba maghiară în școlele populare române.

—0—

Bancă română pe acțiuni cu unu Capitalu de 100,000 fl. este proiectată în Zernesc. Comitatu fundatoru se compune din d-nii Traian Mețianu protop., Nic. Garoiu adv., Aldimir Badiu notaru cerc., Vartol. Bude directoru școl., T. Vulsanu comersantu, Iarca Șona proprietaru, Ioan S'trêvșoiu învătatoru, I. S. Comșă comersiantu, Andreiu Șenchia proprietaru.

—0—

„Przeglond“ află din Petersburg: „Odesskij Wjestnik“ anunță, că sublocotenentul George Skrynovics dela reg. austro-ungaru 62 de inf. (născ. în Cattaro) și doi husari ardeleni anume Georg Murgo și Nabo Nanzen s'au predat sentinei ruse dela graniță. Ca motivu alu desertării dau ei réua tractare (?) din partea autorităților militare austriace, fiindcă sunt slav și de relig. gr. or. Ei s'au declarat gata a intra în armata rusescă și deocamdată au fostu internați în Hotin, unde autoritățile i-au întâmpinat cu mare prevenire.

—0—

Oficiosa „Polizei-Coresp.“ din Viena face cunoscutu, că din Pesta s'au trimis cassei datoriei statului note de stat de câte 1 fl. false, care s'au pus în circulație.

—0—

Recolta rapiței în România va fi anul acesta, din in-

formațiunile ca are „Voința Națională“, din cele mai satisfăcătoare; în județul Teleorman sunt aproape patru-șeci de mii de pogone de rapiță. Producțiunea totală se socotese a fi de cel puțin 18.000.000 lei. Prețul oferit de casele Dreyfus și Rotschild e de 110 lei de chilă.

—0—

D. președinte al Societății tinerilor comercianți români de aci ne face cunoscut, că legatul răposatului comerciant Dimitrie D. Lupan testat acestei societăți e de 100 fl., precum s'a și predat, er nu de 50 fl. cum din erore ni se comunicase.

—0—

În Basarabia sudică și în districtele învecinate ale regatului României s'a ivit în zilele din urmă un nou soi de insectă în mulțime mare, care, după cum se scrie din Cernăuți, nu e cunoscută până acum și nimicește vița mai rău decât filoxera. Guvernul rusu a trimis o comisiune științifică spre a studia această nouă pacoste.

—0—

„Curierul balasanu“ a aflatu dela d. Jacobu Livescu, că mulțumită nouelor descoperiri archeologice ce se facu de cătră o societate din care face parte și d-sa, istoria țerei se va schimba cu multu din problematica și mythica stare în care se află, și ca specimenu dă: origina cuvântului Moldavia, derivându dela cuvântul getu Dava, cetate, locu fortificat, și Mole, partea de josu, în antiteza cuvântului Tzopa Davia, adică partea de susu a Davei. Asemenea și marca Moldovei, capulu de zimbru, este marca Geților, dela care a rămasu Moldovei.

Uneltiri de maghiarisare.

De lângă Pratul Ini Traianu, 9 Iunie 1885.

Domnule Redactoru! Amu cetitu în preșutul d'iaru „Gazeta Transilvaniei“ o profetia despre perirea lumei: când sântulu George răstignesce pre Cristosu, Marcu ilu înviază și celelalte.... unde în fine diceți, că nu se referesce și la noi, măcaru că în anul 1886 Pascile, adică srbătorile schimbătoare după ambe calendarele Julianu și Gregorianu voru fi deodată, ce nici bētrēnii n'au pomenitu, ca în doi ani după olaltă se fie; deosebirea e numai aceea, că Vinerea Pasciloru nōstre nu va cădea la Sān-Georgiulu nostru, ci la celu Gregorianu, pre care ei l'au mutatū din 23 pre 24 Aprilie, ērā d'iaa domnului noi nu o avemū, în asta pōte ați avea dreptate, că nu se referesce la noi, — darā eu mē temū că se apropiā, și încă cu pași iuți perirea lumei pentru noi toți cei din Ungaria binecuvēntatā de tōte neajunsele, și decā voiu enarā cele ce se întēmplā pe la noi, -- despre care vedū că nime nu se interesēzā, ca sē vi le facā cunoscute, — credū că nu mē veți da de minciunā.

Isus Cristosu a preșisu, că în urmă va fi o turmā și unū păstorū și apoi va fi perirea lumei. La noi încă se lucrā cu grosulu pentru acelu scopu. Societatea de maghiarisare din Clușiu își intinde „binefacerile“ sale și cătră noi, ba a și inferatū cățiva. Faima sbōrā din satū în satū, din stradā în stradā, din casā în casā și nu lasā pe bietulu țeranū nemaghiarū sē-și vedā de lucru pentru asigurarea subsistenței sale și a familiei, ci-lū îmbatā cu promisiuni numai sē se maghiariseze.

„Preste 40 mii florinl a adunatū societatea nōstrā de maghiarisare din Clușiu — d'icū ei — și ađi māne va

dispune de sute de mii — banl destui... Unui nemaghiarū dela 24 anl până la 30 anl decā se maghiarisezā ii dāmū 60 fl. pe anū; dela 30—40 anl dāmū 100 fl., dela 40—50 anl dāmū 150 fl. (de mai bētrēnii n'au lipsā.)

În comuna vecinā Sān-Mihaiulu Aureșului 3 sēu 4 trași-impinși s'au și maghiarisatū, cāte 50 cr. de timbru s'a și solvitū pentru ei, așteptā numai sē le vinā pensiunea... ha! ha! ha!?!.. Preste 3 sēptēmāni au trecutū de când așteptā, de bunā sēmā s'a frāntū o rōtā dela carulū cu care se aduceau banii, pentru aceea nu mai sosescū. — Amāgirī.

Ēcā cu de acestea ađi māne va fi o turmā și unū păstorū, perirea lumei e darā la usā. Eu credū în profetia aceea — numai de nu s'ar întēmplā altmintrelea perirea lumei!....

Mi-a venitū a ride de unū bietu germanu cu numele Neubauer, căruia i-au maghiarisatū numele cu 50 cr., în Ujfyldos, l'am intrebātū: pentru ce ți-ai maghiarisatū numele? Mi-a rēspunsū: „ich azēr nicht maghiyar csak penz adja, nachdem látym,“ adică pe romānesce: „eu pentru aceea nu-sū maghiarū, numai sē-mi dea banl, apoi voiu vedea eu.“ Romānulū Crișanū Ioanașu din Sān-Mihaiu nu numai numele, ci și religiunea neunitā și-a schimbat'o. La începutū amū cugetatū că s'au prostitū Ungurii promițēndū celorū mai tineri mai puținū și celorū mai bētrāni mai multū, darā ei au făcutū din calculū, căci pre cei tineri mai ușorū ii înșelā, cei bētrāni suntu mai încapăținatī, afarā de aceea, cei tineri mai mulți anl au sē tragā pensiunea, de cei bētrāni mai curēndū scapā.

Mē temeamū, că bieții țeranl nemaghiari mai alesū romāni pentru nenumēratele greutăți ce'i apasā pe rēndū vorū deveni la sapā de lemnū, dar pensiunile promise mi au „stirnitū sperarea“, că dōrā Provedința divină ii va îngrijī . . . numai de nu s'ar afla până atuncī vre unū defraudatorū, precum li-e cam obiceiul, ca sē le sleiascā miile, cum au făcutū cu miile Ceangāilorū, — atuncī apoi nu sciu ce va mai fi . . . Destulū că noi Romānii totū nu putemū peri până avemū brațe tari, vengiose și sātōse, că noi nu fugimū de lucru. Și apoi precum dice și poetulū: De n'a peritū Romānulū când nu vedea lumina ș. a., acum a trecutū baba cu colacī. — Sē-și punā poftā în cuiu! Cu cāte unū trasū-impinșu numai ne curățā națiunea de gangrena corupțiunii.

Totūși trebuie sē veghiāmū și sē ne încordāmū puterile, ca sē nu se implinēscā chiarū cu noi profetia, sē nu ne desbināmū frații de unū sānge de cătră mama dulce vinđēndu-ne noi pe noi înșine. Sē ne aducemū aminte de Ceangāii lorū ce au pățitū, cātū de amarū au fostū amāgiți. Cu cātū suntemū noi Romānii mai bunl înaintea lorū ca aceia — carne din carnea lorū, sānge din sāngele lorū? . . .

Le voiu urmāri pașii și vē voiu încunoscīnța.

X.

Adunarea reprezentanței județului Brașov.

Brașov, 12 Iunie.

În adunarea generală dela 9 l. c. s'a discutatū între altele, precum le este cunoscutū cetitorilorū „Gazetei“ și asupra apelului „Kultur-egyletului“ din Clușiu. Voiu sē vē dau o micā schiță despre decursulū acestei discusīnii.

Protonotarulū a datū mai āntēiu cetire hotārirei urmātore a comisiunei permanente :

„Dupā ce jurisdicțiunea comitatului Brașovū în timpulū de față nu este convinsā despre aceea, că reuniunea dela Timișorā pentru lățirea limbei maghiare, precum și reuniunea din Ungaria de susū și cea ardelēnā din Clușiu pentru cultura maghiarā se va osteni numai pentru cultura maghiarā și nu va trece în domeniulū culturii străine și că astfel va lucrā numai pentru nobilitatea limbei maghiare și pentru lățirea ei pe cale pacinicā, abținēndu-se totodată în modū lealū de a atacā celelalte naționalități ale țerei și ferindu-se de orice procedere care sē aibā de scopū a-le înstrāinā de propria lorū naționalitate: comisiunea municipalā a comitatului Brașovū, care este gata în totū timpulū de a sprijini nusiunțele în adevēru umane și culturale, fără vr'unū scopū lateralū, ale orī și cărei naționalități cu sfatulū și cu fapta în modū spiritualū și materialū, sē vede constrinsā, deși cu durere de a refusā din considerațiunile de mai susū sprijinirea celorū trei reuniuni de culturā susū numite.“

Acēstā propunere a fostū primitā cu strigāri de „Hoch“ și „sē trăiēscā.“ Ungurilorū nu le-a plăcutū însă, deși era așa de moderatā, cum nu se putē mai multū. De aceea s'a redicatū inspectorulū reg. ung. de scōle Koos Ferencz în contra ei. Elū dise; că Clușienii nu vorū sē maghiariseze, ei vorū se lățēscā „scrieri patriotice“ în limba germanā și romānā, ei nu voescū se provōce turburāri, ci sē lățēscā cultura maghiarā. Cere ca deōrece între 80 de mii locuitori ai comitatului 30 de mii (?) suntu Unguri, adunarea sē declare, că salutā cu încredere „Kulturegyletulū“ ardelenescū și municipiulū se înscrie între membrii fundatorī ai reuniunei.

D. Koos a fostū aplaudatū numai de membrii ungurī. După dēnsulū s'a ridicatū avocatulū Schnell și a arātātū în limba germanā, că frasele inspectorului de scōle nu corēspundū cu faptele reale. Sē așteptāmū, sē vedemū activitatea acestei reuniuni și decā va fi așa, cum promiteți acum, mai avemū vreme a luā și alte concluse. (Aprobāri) Noi, domnilorū, n'avemū lipsā de scrieri patriotice, și nici Romānii n'au lipsā de ele (Hoch și Sē trăiēscā,) nu ne vedemū nicidecum necețitați a luā învēturi despre patriotismū și tocmai dela Maghiari nu le primimū, căci suntemū destulū de bunl patrioți noi înșine, (Vine aprobāri.) Kulturegyletulū sē rēmānā pe lângā limba maghiarā și sē nu mai scōtā scrieri în altā limbā. Recomandū propunerea comisiunei. (Bravo)

(Va urmā.)

Adunarea generală a comitatului Huniadorā

(Ședința din 8 Iunie)

Deva 10 Iunie 1885.

Stimate d-le Redactoru! Vi s'a comunicatū, că adunarea generală ordinarā a reprezentanței municipiului Huniadorā, se va ține aici la 8 Iunie a. c. și d'ilele urmātore și că atuncī se vorū delibērā mai multe obiecte de interesū publicū, și altele de însemnătate specialā comitatensā. Cu permisiunea d-vōstrā 'mī iau voia a vē face unū scurtū raportū despre delibērările mai esențiale și a vē espune și opiniunile ce au rezultatū.

Din capulū locului am sē însemnū că în d'iaa primā pe când se credea că se vorū termina alegerile din prospectū, membrii congregațiunei s'au prezentatū în numărū mai considerabilū, cam 150—200, altā d'ī însă abia

FOILETONŪ.

Societatea archeologică-istorică din Deva.

În 10 Iulie s. n și-a ținutū adunarea sa generalā societatea maghiarā cu titlulū susū numitū. Au luatū parte la ea mai mulți oșpeți din Budapesta.

Adunarea a deschis'o eruditulū conte Gēza Kun, prin o cuvēntare potrivită, în care se urcā până la invētații vremurilor vechi, susținēndū, că dintre tōte spiritele marī Aristotele și Platon au revērsatū mai multā luminā în întunereculū seculilorū. Trecēndū apoi la istoriografi, dice că istoricii vechimej n'au fostū totdeuna imparțiali; că diferitele popōre marī erau lipsite de înscutulū simțū alū dreptății, parte pentru că erau prē mândre de sine, parte din egoismū orī pismā asupra altorū popōre . . . sēu că nu se pricepeau la meșteșugulū de-a scrie „istoria“. Stimatulū conte aflā cu însuflețire însă, că națiunea maghiarā a intrinitū și intrunesce încă tōte acele virtuți frumōse, ce se chiamā: dreptate, imparțialitate. Mai nainte cu seculū ea a avutū istorici cari au sondatū numai după fapte adevērate, er nu chimere și'i are încă și acuma! . . .

Dupā aceea urmā raportulū secretarului despre activitatea societății în decursulū anului; cāte critice s'au ținutū asupra istoriei dlui Odobescu, Xenopolu etc. Apoi d. Hampel profesorū dela universitatea din Pesta începū a vorbi cam în următorulū înțelesū:

„Șciința a luatū în tōte ramurile avēntū salutarū.

Astādī și timpulū preistoricū ne stā ca o carte deschisā înainte, ce trebuie numai sē o cetimū. Istoria nemuritorū vechi, precum și a celor mai nouē ne este bine cunoscutā; numai o epocā stā încă invēluitā în dēsă negurā și anume e oca ce urmēzā în Dacia după Aurelian împēratulū. Acestū domnitorū, după ce a scosū pe toți ostașii și civii din țērā pentru a'i duce în Moesia, a lāsātū ținutulū acesta pradā barbarilorū ne mai putēndū birui cu dēsii; și dacā o dice Vopsicū acēsta, trebuie că a fostū așa, când însuși, ca Romanū, recunōsce țāria barbarilorū!..“

Acēea nu o amintesce însă d. Hampel, că tocmai caracterului și calității de lingusitorū și oșpe de masā alū lui Iunie Tiberian (ruda lui Aurelian) ce era Vopsic, nu ar trebui omulū sē'i dea deplinū cređēmētū, fiindcă elū dicea orecum spre lauda lui Aurelian*), că a scosū și pe țeranl din Dacia, ca sē nu d'icā lumea că i-a lāsātū vrāșmașilorū.

Totū d. Hampel dice, că cu mare precauțiune sē se creadā istoricilorū clasici; — pe semne numai Vopisc face excepțiā înaintea d-sale!..

D. profesorū dete esplicațiune cātorva obiecte săpate în Șimleulū Selagiului și în St. Nicolau de lângā Sigidin.

Cele din Șimleu suntu jevaure, cari după părerea d-sale demustrā deja urmele gustului orientalū, sēu mai bine d'isū contopirea artei apusene cu-acea barbarā.

*) Istor. Petru Maiorū.

Căci după opiniunea d-lui profesorū, acele glōte, respective Avari, Huni etc. posedau deja unū gustū desvoltatū . . . o artā și culturā propriā, care nu era așa primitivā pe cum își inchipuiescū unii. D. Hampel rōgā deci pe scrūtătorī, a nu mai profesa cuvēntulū „barbari“... căci Huni nu erau barbari în înțelesulū de atuncī alū cuvēntului; fiindcă, dice, totū ce nu era elenicū orī romanū, se numea atuncī „barbarū“, măcar de ar fi fostū cātū de mare orī civilisatū unū poporū.

Ētā deci unū nou metodū, o nouā logicā de a afla pe Hunl de poporū cultū ca pe celū egipteanū orī grecū!..

D-sa arātā apoi nișce vase, pocale și farfurii de aurū, ce suntu fōrte frumōse, dar de unū stilū amalgamisatū. D-lū profesorū vede în aceste obiecte o parte din tesaurulū vre-unui domnitorū d. e. alū lui Atilla. Într'adevērū, vasele suntu magnifice, dar cui au aparținutū odinōrā, numai ele singure arū sci spune, decumva li s'arū dārui de d'ei p'unū momentū graiu ca columnei mnemonice. Dlū Hampel susține aserțiunea sa pe basa relatārilorū lui Priscus, carele petrecēndū la curtea flagelului lui Ddeu, pomeneșce de pocalele de aurū și pompa orientalā ce vēduse acolo; deduce și de pe o farfuriā cu inscripțiā „Boila“ sēu „Bovila“. Numele regelui Hunilorū a fostū Etel. Goții l'au numitū Atilla; Bovila pōte că sē fie deci, după părerea d-lui Hampel, Atilla — supergotisatū!.. Etimologia face aci săritura calului în ghicitura de șachū... și imī pare că totū sare și totū nu nimeresce bine a ghici..

au putut fi mai mulți decât 50—60 de membri, cu deosebire oficiali și din cei ce aveau una sau altă cauză ce îi interesă mai de aproape. Dintre membrii români s'au înfățișat mai cu seamă din părțile Zarandului, sperând a pute alege un pretor român la Baia de Crișu. Altă zi însă și reprezentanții români s'au depărtat mahnit, încât abia cred, că vom mai avea voie mare a alerga în gremiu și pe viitor, numai pentru a fi martori la atâtea amărăciuni, câte i-au atins și cu această ocaziune.

Nu mă voi ocupa cu enumerarea deciziilor luate, că se știe deja, că mai toate obiectele dela ordinea țării se primesc după cum doresc cei ce administrează așii acestui nefericit municipiu. Poți face cele mai juste obiective și te poți provoca la câte legi și ordinațiuni îți place, — poți cită deciziunile anterioare și poți aduce câte dovezi în lume, rezultatul va fi totuși acela. Astfel nu putem decât să ne mirăm, că totuși mai sunt reprezentanți, cari facu spese și vinu să asiste acolo, unde nu pot isbuti cu nimic și nu pot scote la cale nimic.

Voiu aminti deci numai, că obiectele puse la ordinea țării (58 la număr) s'au deliberat în mare parte așa dîcîndu numai excepționalmente discutate și mai tôte așa după cum a decis de mai nainte comisiunea permanentă.

După primirea raportului anual câtu se pôte de sec și superficialu alți vice-comitelui, s'a trecut la alegere. Trebuie să mai amintesc, că vice comitele, în raportul său despre membrii decedați, a încărcat laude grețose pe unele persoane neînsemnate, pe când de decedați români, cum a fost și George Secula, a vorbit numai ca în trecutu și abia li-au amintit numele. Acesta încă se esplică ușor. Alegerile mai tôte s'au făcut cu aclamațiune.

Reprezentanții români, basați pe deoparte pe asigurările diplomatice ale comitelui suprem, de altă parte crezîndu, că cele mai însemnate posturi deja sunt ocupate mai cu seamă de Maghiari, stăruiau a alege un pretor român la Baia-de-Crișu, cu atât mai virtuos, cu câtu nici Maghiarii nu se arătau pe față străini, a lăsa acelu postu pentru un Român. Ei, dar ce se vede, comisiunea candidatore a candidat la acelu postu 3 Români, — ca să se împartă voturile cu atât mai sigur — și un tînăr maghiar, ca acela apoi să pôtă revși mai mult ca sigur. La alte posturi s'au candidat numai Maghiari.

Astfel s'au ales cu aclamațiune: ca asessoru ornalu Ladislau Nagy de Deva, fostu notarulu la sedria orfanală, — apoi ca sub-pretor, adjunctu pretorialu în cerculu Devei, Carol Buda, — la Petroșeni și la Gioagiu doi medici — jidan, și ca vice-notaru comitatensu Erno Kenderesi.

La alegerea de pretor (solgăbiru) în Baia-de-Crișu s'a cerut votare nominală. Candidați au fost: Alexandru Herbai, fostu subpretor la Baia-de-Crișu și de un timp pretor substitut totu acolo, — un vechiu oficialu comitatensu, descendente dintr'o familiă grănicăscă dela Dobra, — apoi Iosif Orbonașu subpretor la Gioagiu, George Nandra supretor la Ili Mureșană, toți trei români și Ladislau Markosi, maghiar, primarul comitatensu dela Deva, un om tînăr, care numai er alaltier și a schimbatu rolulu de candidat de avocat cu administratura. D-nii Orbonașu și Nandra au repășit. Rezultatulu alegerii — se înțelege, — nu a putut fi

Președintele tribunalului dl Solyom Fekete dă citire despre o vechiă coloniă maghiară de lângă Huniada, dîcîndu că Hăsdadul românesc de acum era Hăsdadul puru maghiar (?) de odată și unde încetu-încetu Maghiarii se valachisără. Provocă dără societatea de a face pași spre a întorce p'acei rătăciți și a-i învăța érašii și iubi și păstra naționalitatea maghiară.

Regretele erau vizibile, din cauză că domnișora Irma n'a cetit nimic fiind bolnavă.

Noi Români suntem acei omeni, cam idealisti, și ca spre binele orî rēlulu nostru, cari dorim ferirea tuturor poporelor, nu pismuim progresulu nostru — dar nu ne lăsamu nici noi a fi jigniți în alu nostru. Fără de nici o rancore amu privi deci și proslăvirea societății de istorie și arheologie, numai să vedem că nu nisuesc totu cătră acea țintă a desromânisării noastre; bucușii amu fi, când s'ar dovedi adevērulul amalelor acelu nobil domn, carele sciū ași câștiga simpatia Românilor de peste Carpați, a contelui Kun, și a căru frumósă credință este că: Maghiarul nu are simțu înăscut de dreptate.

Amu dori să fie așa, dar să ni se probeze, nu numai totu prin graiu, ci și prin fapte!..

Lucreția C. Olariu.

altulu, decât că a reușit L. Markosi. În locul lui L. Nagy, la sedria orfanală, mai cu seamă la stăruința comitelui (se vede că i-a fost și lui grăta de echitatea Maghiarilor) s'a ales Alexandru Herbai, ér în locul lui, de adjunctu pretorialu s'a ales practicantul F. Lazar.

Astfelu ași și la Bradu și la Baia de Crișu sunt alesi totu numai și numai Maghiari și încă totu omeni tineri, atât de pretori cât și adjuncti seu subpretori Sermanu popor din fostulu Zarand, administratulu odinor de A. Francu, I. Pipoșiu, G. Secula, I. Hodoșiu, S. Borlea și alți bărbați, la ce hulă a mai ajuns!

Incantați de rezultatulu alegerii pretorelui din Baia de Crișu, Maghiarii nu s'au mai interesat mult de cele ce au urmat, și acestei împrejurări se pôte mulțumi că, fără de a crede, Vasile Demianu, protopopu în Bradu, isbuti a fi ales cu majoritate neînsemnată de membru în comisiunea permanentă. Trecîndu peste alegeri reprezentanții cea mai mare parte s'au depărtat unii de bucurie, alții mahnit de cele ce au esperiatu.

(Va urm.)

CORRESPONDENȚA NOSTRĂ DIN COMITATE.

Din comitalul Albei inferioare, 13 Iunie 1885.

(Oi rētăcite și călbădoșe).

În săptămăna acēsta s'a constituitu pe teritorulu comitatului Albei inferioare societatea maghiarisătore, care a fost numită »Kultur-egylet.« ca să nu o cunoscem și să nu vedem pericolulu, la care doresc a ne cumpeni.

Cumcă aceste societăți sunt nu numai sprijinite dăr chiar provocate de cătră organele guvernului ne dovedesce chiar la noi acea împrejurare, că comitele nostru nou denumit la instalarea sa a aflat de lipsă în prima liniă a se face membru la acea societate și acestu faptu alu lui a datu celu mai mare impulsu, ca toți Ungurii cu micu cu mare să fiă înbulziți pe calea desastroasă a »Kultur-egylet.« ului. Pentru locuitorii nemaghiari din acestu comitat este acēsta un semn rău și provocatoru de a ne îngriji de sōrtea noastră, și nu ni-amu fi așteptat ca chiar în ziua instalării sale în scaun să vedem un spectaculu de acēsta natură.

Nu numai Unguri, ci totu felulu de lipitori s'au aflat, cari s'au înscris ca membri, și spre cea mai mare compromitere a lor aflăm că și 3 Români cu numele lor, ér unul alu 4-lea cu nume travestit de Czegledi János. Cei trei cu nume românesc sunt Ludovic Andreiu notar cercualu în Totoiu, Nechifor Hașeganu notar cercualu în Berghin. Samu Molnar subpretor în Vințulu de jos și János Czegledi — mi se pare a fi un măcelaru din A. Iulia. (Veđi Nr. 36 din anul 1881 alu »Observatorulu«).

Dintre aceștia S. M. cu órecare sfielă a subscris și aducēndu-și aminte de prescurile mănecate în pruncia sa — a fugit dela locul unde fū dus în ispită. — Ceilalți trei însă cu-o față aproape obraznică s'au imbiat la subscriere. Se știe că cei doi notari sunt cam pécătoși, și spre a ajunge să fiă partiniți față cu poporul împilat numai așa socotesc a se pute susține în postul lor, dăr se-și aducă aminte că ei sunt creștini și în sus și în jos — deci puțin le pôte ajuta, fapte ca aceste, și pruncilor proprii ai lor le va fi rușine când voru auđi ce au făcutu părinții lor conduși de orbia sufletescă.

Pe d. Czegledi nu'l picepemu însă, căci a tăia boi nu pôte să flă condiționat dela aceea, ca elu să fi membru la »Kulturegylet.« Decumva greșim, apoi cerem dela D-sa dechiarare. Videant consuies!

Todor.

Briganții în Macedonia.

Scrisori din Macedonia spun, că orașulu Castorea este asediatu de o bandă de trei sute de brigandți bine armați, cari au făcutu cunoscută intențiunea lor de a pătrunde în orașu cu forța, pentru a duce în captivitate pe metropolitulu grec și pe notabili orașului. Autoritatea locală nedispunāndu de o forță suficientă pentru a respinge o asemenea agresiune, a procedat în grabă la organizarea unei garde civice compuse din locuitorii mulșulmani și creștini.

Tôte căile cari conduc la Castorea sunt activu supravegiate de acēsta miliție improvizată, precum și plecarea și sosirea bărcilor cari facu serviciulu lacului Castorea, până ce trupele cari au fost cerute dela cartierulu generalu alu provinciei voru sosi. Se pare — dîce unu corespondentulu alu »Independenței belgice« — că acești pretinși brigandți pătrund în Macedonia dejucāndu supraveghearea autorităților militare și că ei se împrăștiă prin sate, unde facu propagandă revoluționară, deghizāndu-se în neguțatori ambulanti seu în meseriași. Toți își au hărțile

în regulă, și odată ce au reușit a trece peste fruntarii, seu pe ascunsu, seu întrebunțāndu armele, ei reușesc a se sustrage. Când li se întemplă să fie descoperiți, ei ceru, ca Bulgari, protecțiunea agenților consulari ai Rusiei și reiau liniștiți calea spre Rumelia orientală, pentru ași reîncepe incursiunile la prima ocaziune.

SCRIRI TELEGRAFICE.

(Serv. part. alu »Gaz. Trans.«)

Londra. 13 Iunie. — Regina se așteptă pe ziua de 16 Iunie din Windsor. Gladstone a declarat în camera comunelor, că regina a primit demisiunea ministerului, încerdințāndu lui Salisbury formarea noului cabinet. — Musēulu indianu, împreunat cu esposițiunea de invențiun, a ars. Edificiulu esposițiunii a fostu cātăva vreme amenințat, totuși s'a putut împedeca întinderea focului.

DIVERSE.

Modelu de cultură, cum se propagă de Maghiari pentru îndulcirea conlocuitorilor din țēră, ne prezintă în nr. 908 din a. c. dela 7 Iunie țiarulu umoristicu »Borsszem Jankó« în care se potu ceti următoarele:

A piski nepiskola. Ki megunta Olahsagat, és magyarosodni kíván, — az csak jöjen iskolánkban, el-látya öt Paulé Ivan.*)

Magyar voltam	De már nem kell
Olah lettem	az Opinca
Magyarságom	Szebb és jobb a piros csizma
elfelejttem	Vessük le hat az opincsát,
	Huzzunk piros magyar csizmát.**)

***

Dispărut. — »Democratulu« din Ploesti scrie următoarele: Unu băiatu anume Ghiță, în etate de 13-14 ani, fiul lui Niță Ion Zugravu din comuna Măneciu-Pământeni, plaiulu Teleajen, încărdoșindu-se cu unu altu băiatu din acea comună anume: George, fiul vitregu alu lui Ioniță Bondocu, care se afla în serviciulu lui Ivanu Cojocaru din Ploesti, strada Templari, plăcă din comună la 1 Aprilie fără știrea părinților și intră și elu în serviciulu aceluiași patronu. Iar la 1 Maiu tatălu băiatulu Ghiță, informāndu-se unde se găsește fiul său, vine la Ploesti și aci află dela Ivanu Cojocaru, că copilulu a dispărut, unde nu se știe, încă d'a doua zi de s-tulu Gheorghe, presintāndu-i hainele ce a avut. Tote căutările făcute pentru aflarea băiatulu n'au datu nici un rezultat, așa că părintele a fostu silitu să reclame parchetulu și afacerea va fi adusă înainte justiției; și ceea ce agraveză mai multu cestiunea disparițiunii, este: că elu n'ar fi putut să plece în lume — fără a ști unde — lăsāndu-și tôte hainele până și cămașa, pălăria și ghețele.

***

O catastrofă. — O mare nenorocire s'a întemplat pe drumulu de feru Kosloff-Voronesch-Rostoff pe Don în Rusia. Trenulu a deraiat aproape de Kisitensica; 10 călători au fostu uciși, 70 răniți, fochistulu, ciuntit într-unu modu oribilu, a murit după câteva ore de suferință. Unei femei tinere i a crepatu pantecele de sus până jos, astfel că i atērnau intestinele și după puțin a murit. Indată după deraiare o bandă de indiviđi rău îmbrăcați au datu năvală prin vagonu și au pus mână pe valise și geamantane. Călătorii rămași teaferi, cuprinși de spaimă n'au îndrăsnit să opue nici o rezistență. La ancheta ce s'a făcutu s'a găsit unu drugu de feru aruncat de acei brigandți.

***

Răspunsu la locu. — Unu pretu spunea enoriașilor săi într'o Duminecă, că mintea e frēulu care reține pasiunile. Seara însă, cuviosulu părinte se imbată așa de grozav, încātu d'abia putu fi dusu pe mână acasă. — Apoi bine, părinte, îi dîse cine-va a doua zi, când se desbătase, unde îți pusesesi frēulu seară? — Ilu scosesem, tată, ca să potu bea!

*) Pe romănesce: Școla poporală dela Simeria (Piski): Căruia i s'a urit de-a mai fi valah și doresce a se maghiarisa, acela să vină numai în școla noastră, va îngriji de elu Paule Ivan (șeful stațiunii dela Simeria, care avēndu stare jertfesse mulu pentru școla maghiară de acolo).

**) Pe romănesce: Amu fostu Unguru, amu devenit Român, Unguria mi-am uitat'o. — Dăr acum nu'mi trebuie opinca, mai frumósă și mai bună e cisma roșie, să lēpēdamu dăr opinca să încălțāmu cisma roșie maghiară!

Editoru: Iacobu Mureșianu.

Redactoru responsabilu: Dr. Aurel Mureșianu.

Cursul la bursa de Viena

din 12 Iunie st. n. 1885.

Table with financial data for the Vienna market, including gold and silver prices, exchange rates, and various securities.

Bursa de Bucuresci.

Cota oficiala dela 30 Maiu st. v. 1885.

Table with financial data for the Bucharest market, listing various bonds, interest rates, and bank notes.

Cursulu pietei Brasova

din 13 Iunie st. v. 1885.

Table with market prices for Braşov, including exchange rates for various currencies and bank notes.

Numere singuratic din „Gazeta Transilvaniei“ se pot cumpăra în tutungeria lui I. Gross.

Anunţamău aceloră onoraţi cetitori,

cari voră binevoi a se abonă la fôia noastră de aici încolo că avemă încă în rezervă numeră dela începutulă anului 1885, prin urmăre potă să aibă colecţiunea întregă.

Administratiunea „Gaz. Trans.“

Revolveru

(Ecritoir)

cu 1 fl.

Ceva ne mai pomenitu până acuma în istoria anuciuriloră, oferă eu pentru ântăia-dată on. publică.

Eu dau adecă ună revolveru în mări-mea naturală pentru 9 patrône mm. cu pată, ţevă şi casa negră pentru 6 patrône, poleitu fină şi nichelată, numai cu 1 fl.

Acestă revolveru minunatū este decore nu numai pentru salonulă milionarului, ci şi pentru cea mai simplă locuinţă din clasa mijlociă. Elū conţine o cerusă (crayon, Bleistift) ună păstrătoră de condeie şi ună cuţitaşă de o construcţiă rară şi frumôsă.

De observatū. Nu vė speriaţi de acestă mică cheltuială şi comandaţi câtă mai iute, nu mai am multe în depositū şi v'asigură că decă posedă ună asemenea revolveru n'ălă veţi mai da nici cu 50 fl.

Trimiterea prin remburse sėu cu bană gata prin firma: HECHT

Komissions- und Importhaus in WIEN, INNERE STADT, KOLOWRAT-RING Nr. 9.

Locuinţă

(cuartirū) în strada teatrului Nr. 313, constândū din 2 odăi cătră stradă, alte 2 odăi cătră curte, bucătăriă cu o cămară alătură, podū, pivniţă, şopronū pentru lemne este de închiriatū dela Sf. Mihaiu încolo.

Informaţiuni la proprietarulă casei

Nicolae T. Ciurcu

2-3

Mersulă trenuriloră

pe linia Predeală-Budapesta şi pe linia Teiuşă-Aradă-Budapesta a călei ferate orientale de statū reg. ung.

Large table with train schedules for various routes including Predeală-Budapesta, Teiuşă-Aradă-Budapesta, and Budapesta-Aradă-Teiuşă. It lists train numbers, departure times, and arrival times for different types of services.

Nota: Orele de nôpte suntă cele dintre liniile grôse.